

**S. Jakobielski, K. Michałowski, L.
Krzyżaniak, M. Rodziewicz, W.
Godlewski, H. Brandys, R.
Sobolewski, W. Jerke, T.
Dzierżykraj-Rogalski, E. Promińska**

**Stara Dongola (Sudan). Prowincja
Północna. Stanowisko 2, 3**

Informator Archeologiczny : badania 7, 308

1973

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

STARA DONGOLA / Sudan/
Prowincja północna
Stanowisko 2, 3

Polska Stacja Archeologii
Śródziemnomorskiej Uniwersytetu
Warszawskiego w Kairze

Badania prowadził dr Stefan Jakobiecki zastępując prof. dr Kazimierza Michałowskiego. W ekspedycji wzięli udział ponadto dr Lech Krzyżaniak, dr Mieczysław Rodziewicz, mgr Włodzimierz Godlewski, mgr Henryk Brandys, mgr inż. Ryszard Sebolewski, fotograf - Waldemar Jerke. Badania antropologiczne prowadzili prof. dr Tadeusz Dziartykraj-Rogański i dr hab. Elżbieta Promińska. Finansowała Stacja Archeologii Śródziemnomorskiej UW w Kairze. Dziewiąty sezon wykopaliskowy. Stanowisko osadnicze od okresu neolitycznego do arabskiego/szczególnie ważny okres chrześcijański od VI do XIV w./

Kampania miała na celu przebadanie tzw. Kościoła o posadzce kamiennej, na którym po uprzednim zniwelowaniu, wzniesiono tzw. "Budowlę na planie Krzyża". Odsłonięto południowo-wschodnią część kościoła, apsydę i wschodnią część haikalu. Podobnie jak i "Budowla na planie krzyża" był on wzniesiony całkowicie z cegły wypalanej o planie 5-cionawowej bazyliki. Sposób konstrukcji świadczy o dojrzałości formy architektonicznej. Mimo wczesnego okresu powstania tej budowli w końcu VII w., posiada ona już zespół cech charakterystycznych dla nubijskiego planu kościoła z przejściem za apsydą i trybuną w sanktuarium. Na szczególną uwagę zasługują odkrycie podwójnych krypt grobowych znajdujących się pod sanktuarium kościoła i dostępnych z korytarza za apsydą, których późniejsze wykorzystanie stanowiło powód wzniesienia "Budowli na planie krzyża" z włączeniem ich jako najistotniejszego elementu jej założenia w formie mauzoleum. Warty uwagi reliktem jest także basen chrzcielny o owalnym kształcie, którego wnętrze pokrywała malarska dekoracja imitująca wykładzinę z żyłkowanego marmuru, a także mozaika z drobnych otoczków w podłodze prezbiterium położona w czasie jednej z przebudów kościoła w VIII w. i stanowiąca unikalny jak dotychczas przykład tego typu dekoracji w budowlach nubijskich.

Kontynuowano również badania na terenie tzw. Meczetu. Chodziło głównie o wyjaśnienie pierwotnego przeznaczenia budowli, która na meczet została zamieniona dopiero w 1317 r. Budowla dotychczas uważana błędnie za kościół była założeniem o charakterze reprezentacyjnym. Jej górną partię stanowił rodzaj sali audiencyjnej, której ściany pokrywała dekoracja malarska.

Przeprowadzono także badania antropologiczne nad pochówkami odkrytymi (we wspomnianych wyżej kryptach w "Kościele o posadzce kamiennej", a także w grobach znajdujących się wokół "Budowli o planie krzyża").

Ze znalezionych zabytków na uwagę zasługuje fragment kamiennego wczesnochrześcijańskiego sarkofagu, którego dekorację stanowił relief w formie krzyża maltańskiego wpisanego w koło.